

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Методичні рекомендації

з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних
завдань та самостійної роботи для студентів магістерського рівня
вищої освіти зі спеціальності 081 «Право»

Київ 2022

УДК 340.001

С 32

Укладач: Н.А. Сердюк, д.юрид.н., проф.

Рецензент: В.В. Карпунцов, д.юрид.н.

Відповідальний за випуск Є.В. Перегуда, д.п.н., проф.

Затверджено на засіданні кафедри політичних наук і права, протокол №5 від 14 грудня 2022 р.

Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень: Методичні рекомендації з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи для студентів магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності 081 «Право». Уклад. Н.А. Сердюк. Київ-Тернопіль: КНУБА, Ф-ОП Шпак В.Б., 2022. 37 с.

Подано зміст лекційного курсу, плани практичних занять та контрольні питання, тематику індивідуальних завдань та рекомендації з їх підготовки, методи контролю, питання підсумкового контролю, перелік рекомендованої літератури.

Призначено для студентів магістратури спеціальності «Право».

© КНУБА, 2022

ЗМІСТ

Мета та завдання навчальної дисципліни.....	3
Методи навчання.....	8
Зміст лекційного курсу.....	9
Плани практичних занять.....	15
Вимоги до виконання індивідуальних завдань та контрольних робіт.....	24
Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт.....	24
Методи контролю та оцінювання знань.....	27
Питання підсумкового контролю.....	31
Методичне забезпечення.....	34
Інформаційні ресурси.....	37

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень” відноситься до числа теоретичних дисциплін, що носять фундаментальний, світоглядний характер. Ця навчальна дисципліна тісно пов'язана з історією держави і права, загальною теорією держави і права, філософією права, соціальною філософією і іншими напрямками гуманітарної думки.

Вивчення курсу “Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень” відповідає завданням гуманізації процесу становлення юридичного мислення студентів, допомагає їм самовизначитися в особистих світоглядних позиціях та духовних інтересах, сприяє формуванню їх правової культури.

Метою вивчення дисципліни “Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень” студентами магістратури є:

- формування у студентів теоретико-методологічні та прикладні знання щодо мети і завдання захисту прав людини у сфері будівництва та містобудування, об'єктів, предметів, методологію і методику наукових досліджень захисту прав людини у сфері будівництва та містобудування.
- виявлення місця і значення держави і права у сучасному суспільстві та методології наукових досліджень;
- поглиблення і систематизація знань про основні поняття теорії та методології права;
- поглиблення знань про закономірності, тенденції і основні принципи розвитку державно-правових явищ;
- розвиток, поглиблення і систематизація уявлень і знань про генезу і функціонування окремих державно-правових інститутів;
- вироблення цілісного погляду на державно-правову дійсність;
- формування цілісного і самостійного розуміння сучасних державно-правових реалій.

Основним завданням вивчення дисципліни “Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень” студентами магістратури є:

- на конкретному теоретичному матеріалі показати закономірності становлення політико-правової культури цивілізації в аспекті виникнення і розвитку теоретичних знань про право і державу,
- розкрити природу політичної влади і законодавство в контексті формування і затвердження в історії загальнолюдських і національних політико-правових цінностей;

- визначити основи наукознавства і методологію наукових досліджень, методичні підходи до вирішення конкретних проблем, організацію інтелектуальної праці,
- формулювання напрямів досліджень та їх ефективності у раціональному господарюванні, постановку експерименту, узагальнення результатів наукових досліджень у цільових звітах, вдосконалених методиках і прикладних рекомендаціях.
- поглиблення теоретичних аспектів сучасної державно-правової дійсності;
- порушення і виявлення основних проблем теорії держави і права на сучасному етапі її розвитку як науки;
- виявлення значення, ролі і місця методології у науковій і практичній діяльності юриста;
- виявлення місця і значення теорії держави і права у системі юридичних наук, як основи і методологічного базису практичної діяльності і наукових винаходів у різноманітних галузях юриспруденції;
- формування розуміння відносної істинності сучасних положень у праві і причини виникнення цієї відносності;
- критичний аналіз окремих, найбільш розповсюджених державознавчих і правових концепцій, зокрема, концепцій державо-розуміння і право-розуміння;
- критичний аналіз взаємодії теорії і практики у дійсності на прикладі державно-правової практики України за останні роки;
- досягнення такого кваліфікаційного рівня підготовки випускника, при якому він повинен оволодіти основними загальнокультурними та професійними компетенціями.

Робоча програма містить витяг з робочого навчального плану, мету вивчення, компетентності, які має опанувати здобувач, програмні результати навчання, дані щодо викладачів, зміст курсу, тематику практичних занять, вимоги до виконання індивідуального завдання, шкалу оцінювання знань, вмінь та навичок здобувача, роз'яснення усіх аспектів організації освітнього процесу щодо засвоєння освітньої компоненти, список навчально-методичного забезпечення, джерел та літератури для підготовки до практичних занять та виконання індивідуальних завдань. Електронне навчально-методичне забезпечення дисципліни розміщено на Освітньому сайті КНУБА <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=4337>. Також програма містить основні положення щодо політики академічної доброчесності та політики відвідування аудиторних занять.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері права.
Загальні компетентності	
ЗК1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2.	Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.
ЗК3.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК6.	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
Фахові компетентності	
СК1.	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
СК2.	Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
СК3.	Здатність аналізувати та оцінювати вплив Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини на розвиток правової системи та правозастосування в Україні.
СК5.	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
СК6.	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
СК9.	Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
СК10.	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПРН 1.	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
ПРН 2.	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.
ПРН 3.	Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх

	на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.
ПРН 4.	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
ПРН 6.	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.
ПРН 7.	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.
ПРН 8.	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.
ПРН 10.	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.
ПРН 12.	Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
ПРН 13.	Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- понятійно-категоріальний апарат теорії права в галузі захисту прав людини у сфері будівництва та містобудування;
- визначення поняття «наука», суть, структуру дослідницького процесу та основні функції науки;
- суть та особливості формування і розвитку природничих, гуманітарних та суспільних наук;
- та розуміти особливості виникнення і розвитку наукового знання, характер досліджень і рівень вивченості теми на основі літературного огляду;
- продукцію наукового характеру: стаття, тези, відгук, рецензія, анотація, доповідь.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **вміти**:

- вільно володіти і використовувати понятійно-категоріальний апарат теорії права в галузі захисту прав людини у сфері будівництва та містобудування;
- аналізувати державно-правову дійсність з використанням у сфері будівництва та містобудування;

- давати критичний аналіз основним підходам вирішення реальних проблем державно-правової дійсності;
- грамотно тлумачити і застосовувати закони та інші юридичні акти;
- аналізувати структуру і класифікацію науки;
- розкривати значення науки для розвитку та організації суспільства;
- здійснювати аналіз існуючих вихідних даних наукового дослідження та можливостей їх застосування;
- розкривати особливості використання загальнонаукових і спеціальних методів наукового дослідження та інтерпретації вихідної інформації;
- складати конкретну методiku наукового дослідження як системи загальних і спеціальних методів;
- проводити аналіз результатів застосування методики і підготовки висновків з проведеного наукового дослідження;
- розробляти рекомендації щодо досягнення мети наукового дослідження та розв'язання поставлених завдань;
- аналізувати особливості апробації результатів наукового дослідження;
- вміти підготувати тези доповідей та виступ на науково-практичну конференцію, круглий стіл;
- застосовувати основні вимоги у підготовці й написанні наукових статей, рефератів, курсових, дипломних і магістерських робіт.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Вивчення курсу здійснюється у формі лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів над першоджерелами та навчально-методичною літературою, написання індивідуальних завдань, модульного контролю, складання іспиту.

Лекція як провідна організаційна форма навчального процесу вводить в предметне поле дисципліни, знайомить з найбільш важливими проблемами сучасної політичної науки (світової та вітчизняної), забезпечує системність знань. Наявність конспекту лекцій допоможе студентам здобути цілісні знання з опорою на новітні досягнення світової та вітчизняної політичної науки. Викладач постійно оновлює, доопрацьовує, систематизує лекційний матеріал, подає його в навчально-орієнтованій інтерпретації.

Практичне заняття – колективна форма аудиторних занять, активний метод перевірки знань, якому передують лекція і самостійне опрацювання студентами законодавства, практики його застосування, посібників, підручників, поточних публікацій в друкованих та електронних ЗМІ, власного конспекту лекцій. Під час семінарів студенти виступають з підготовленими доповідями, беруть участь в обговоренні інших доповідей (дискусії), формулюють запитання, виступають з рецензіями, висловлюють власні оцінки, погляди, демонструють вміння та навички правового аналізу новітніх політичних процесів.

Для підготовки кожної теми семінарів студентам пропонується список рекомендованої літератури, опрацювання якої дозволить ґрунтовно опанувати відповідну проблематику. Рекомендованою літературою можна скористатися на Освітньому сайті КНУБА, в читальному залі бібліотеки КНУБА, в навчально-методичному кабінеті кафедри політичних наук і права (ауд. 432). Крім того, бібліотека та навчально-методичний кабінет володіють розгалуженими фондами періодичних видань, ознайомлення з якими допоможе студентам актуалізувати отримані політичні знання.

Під час роботи на семінарі студенти повинні продемонструвати свої знання вільно оперуючи засвоєним понятійно-категоріальним апаратом з політичної реклами та комунікацій.

Високу оцінку студент отримує тоді, коли системно логічно висвітлює навчальну проблему своїми словами, користуючись власним конспектом та відповідними записами.

Перші доповіді з питань практичного заняття варто розраховувати на 10-15 хв., як правило, з трибуни перед аудиторією. Подальше обговорення включає такі форми участі: доповнення, запитання, зауваження, побажання, розгорнута оцінка. Регламент участі в обговоренні – до 5 хв.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНОГО КУРСУ

МОДУЛЬ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ПРАВА

Змістовий модуль I. НАУКОЗНАВЧИЙ, ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Лекція 1. Вступ до юридичної науки.

Порівняльна характеристика наукової та практичної діяльності. Наукова та практична діяльність є різновидами людської діяльності: спільні та відмінні риси. Поняття та види науки. Юридична наука – це різновид суспільної науки. Історія виникнення та становлення теорії держави і права. Етапи становлення теорії держави і права та залежність від різновиду правової системи. Енциклопедія права. Філософія права. Теорія держави і права. Предмет теорії держави і права: різноманітність поглядів та єдність сутності. Функціональне призначення теорії держави і права. Функції теорії держави і права. Теорія держави і права в системі наук. Значення теорії держави і права.

Лекція 2. Предмет, об'єкт та аналітична основа юридичної науки.

Співвідношення категорій об'єкт та предмет юридичної науки. Об'єкт теорії держави і права. Визнання юридичної науки як єдиної науки про право та державу. Юрисдикція як наука про право і державу. Концепції юриспруденції. Поняття методології юридичної науки та її значення. Методологічна основа будь-якої науки. Методологія, як юридична категорія. Принципи наукового пізнання. Класифікація методів дослідження держави і права. Різноманітність підходів до класифікації методів дослідження. Загальнофілософські (світоглядні) методи: діалектичний, ідеалістичний, феноменологічний, герменевтичний, метод лінгвістичного аналізу та ін. Загальнонаукові методи: логічний, догматичний, метод класифікації (систематизації), узагальнення, аналізу і синтезу, дедукції та індукції, аналогії, порівняння та протиставлення, гіпотетико-дедуктивний метод. Власне історичні (історико-правові) методи: синхронний, хронологічний, діахронний (метод періодизації), порівняльно-історичний, ретроспективний та ін. Власне юридичні методи: порівняльно-правовий, логіко-юридичний, метод нормативно-догматичного аналізу, тлумачення права та ін. Міждисциплінарні методи: структурно-системні, статистичні, моделювання, методи соціальної психології та ін.

Змістовий модуль II. ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВИ, ЇЇ СУТТЄВІСТЬ І ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ.

Лекція 3. Сутність та типологія держави. Суспільство, право, держава: проблеми взаємодії.

Поняття, необхідність та різновиди типології держави. Поняття та підходи до визначення сутності держави. Реальне місце держави в суспільстві та її призначення. Поняття держави: різноманітність існуючих визначень та єдність сутності. Основні ознаки держави. Факультативні ознаки держави. Держава та громадянське суспільство. Проблема громадянського суспільства. Процес становлення ідеї та практики громадянського суспільства. Діалектика взаємодії громадянського суспільства та держави. Поняття соціальної держави. Поняття правової держави. Поєднання соціальної та правової держави. Громадська думка та право. Вплив громадської думки на право. Держава та право: проблеми співвідношення. Держава та особа: проблеми взаємодії. Принципи взаємодії особи та держави.

Лекція 4. Проблеми розуміння держави як історичного явища.

Поняття та структура суспільства. Забезпечення порядку в суспільстві. Функціонування держави в межах суспільства. Значення категорії „суспільство” в сучасній політологічній та правовій літературі. Ознаки та структура суспільства. Соціальне регулювання. Влада: поняття, ознаки, різновиди. Суспільне призначення влади. Різновиди влади. Влада соціально однорідного суспільства. Основні ознаками влади додержавного суспільства. Основне функціональним призначенням влади. Влада додержавного суспільства. Особливості влади соціально неоднорідного суспільства. Політична влада: її суб'єкти та завдання. Особливості державної влади. Суверенність влади. Елементи державної влади. Суб'єкти державної влади. Об'єкти державної влади. Зміст владних відносин. Засоби здійснення державної влади. Ресурси державної влади. Проблеми співвідношення суспільної і державної влади. Проблеми співвідношення державної та політичної влади.

Лекція 5. Держава та особа: проблеми взаємодії.

Людина, особа, громадянин: співвідношення понять. Характер взаємодії держави та особи. Зміст, ознаки та взаємодія категорій “людина”, “особа”, “громадянин”. Правовий статус як юридична категорія. Природа, структура та зміст правового статусу. Ознаки правового статусу. Права особи в структурі правового статусу. Свободи особи. Законні інтереси особи. Юридичні обов'язки особи. Сучасний статус особи в Україні. Практичне значення категорії правовий статус.

Класифікація правового статусу. Правовий статус особи і громадянина. Характеристика співвідношення правового статусу особи та громадянина. Права людини: поняття та структура. Становлення та розвиток прав людини. Обмеження влади держави правами людини. Об'єктивне та суб'єктивне право. Поняття юридичного обов'язку. Проблема класифікації прав та свобод. Особливості прав людини та громадянина. Єдність, взаємозв'язок та взаємозалежність прав та свобод. Гарантії прав та свобод людини і громадянина. Механізм захисту прав громадян. Механізм соціально-правового захисту.

Змістовий модуль III. ПРОБЛЕМИ ПРАВОРОЗУМІННЯ ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Лекція 6. Проблеми праворозуміння. Правогенез та онтологія права.

Типи праворозуміння. Проблема праворозуміння. Основні школи права. Природна школа права. Історична школа права. Психологічна школа права. Соціологічна школа права. Нормативістська та аналітична школи права. Інтегративна школа права. Етапи розвитку вітчизняного праворозуміння упродовж XX ст. Право та комунікація. Дослідження проблеми взаємозв'язку права та комунікації. Правогенез. Порядок. Етногенез. Право як засіб суспільної комунікації. Право як цінність. Право як культурна цінність. Погляди на характеристику цінності права. Основа цінності права. Право та закон. Проблема співвідношення права та закону. Розуміння закону в матеріальному та формальному значенні.

Лекція 7. Проблеми юридичної практики.

Поняття та ознаки юридичної практики. Проблеми визначення юридичної практики. Риси юридичної практики. Структура юридичної практики. Поняття юридичної діяльності. Об'єкт юридичної діяльності. Суб'єкт юридичної діяльності. Учасники юридичної діяльності. Засоби та способи здійснення юридичних дій. Результати юридичної практики. Види юридичної практики. Функції юридичної практики. Класифікація функцій юридичної практики. Шлях вдосконалення юридичної практики в Україні. Процес вдосконалення юридичної практики.

Лекція 8. Засоби правового впливу.

Поняття та види правових стимулів. Правове регулювання як засіб впливу на поведінку людей. Призначенням правових засобів. Правовий стимул: ознаки та класифікація. Законні інтереси. Пільга. Заохочення. Правові обмеження. Ознаки правових обмежень. Співвідношення правових стимулів і правових обмежень. Поняття, ознаки та функції

правових пільг. Пільги та привілеї: співвідношення. Функції правових пільг. Поняття, ознаки та функції правових заохочень. Класифікація заохочень.

Лекція 9. Проблеми співвідношення держави і права з економічною та політичною системами.

Роль економіки в генезі права. Позиції щодо проблеми зародження економічних відносин. Теорії залежності права від економічних відносин. Види та риси соціально-економічних систем. Командно-адміністративна система та її риси. Соціально-економічні системи зі змішаною економікою. Поняття та суб'єкти політичної системи. Теорії політичних систем. Теорія системного підходу до політичної системи. Теорія структурно-функціонального підходу. Інформаційна теорія політичної системи. Структура та функції політичної системи суспільства. Класифікація функцій політичної системи. Держава і право в політичній системі суспільства.

МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Змістовий модуль IV. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лекція 10. Система організації наукової діяльності.

Наука як соціальний інститут. Культурна сутність і функція науки. Наука як соціокультурний феномен. Етапи становлення науки. Наукові дослідження в Україні. Система наукових знань та її елементи. Наукова діяльність: поняття, види. Суб'єкти наукової та науково-технічної діяльності. Поняття права на авторство на наукові і науково-технічні результати своєї діяльності. Наукова установа: поняття, види. Нормативно-правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності. Державне регулювання та управлінням у сфері наукової і науково-технічної діяльності. Суб'єкти державного регулювання та управлінням у сфері наукової і науково-технічної діяльності, їх повноваження. Національна академія наук України як вища науковою самоврядна організація України. Структура і повноваження НАН України. Національні галузеві академії наук: структура, повноваження. Заклади вищої освіти (ЗВО). Основні напрями інтеграції наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ. Організація науки закордоном. Система наукових ступенів і звань в Україні та інших країнах світу. Рівні вищої освіти в

Україні. Національна рамка кваліфікацій. Атестація добувачів вищої освіти. Система вищої освіти. Присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань. Система наукових ступенів закордоном. Структура світової вищої освіти.

Лекція 11. Структура та логіка наукових досліджень.

Основи наукової організації дослідного процесу. Наукове дослідження його мета. Класифікація наукових досліджень. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Категоріальний апарат наукового дослідження. Тема та межі дослідження. Об'єкт і предмет наукового дослідження. Мета і завдання наукового дослідження. Емпіричні пізнавальні, теоретичні, логічні наукового завдання. Етапи наукового дослідження. Характеристика етапів дослідження. Гіпотеза та її види. Презентація результатів наукового дослідження. Рекомендації з оформлення презентацій. Візуалізація результатів. Структура презентації результатів дослідження. Структура усної наукової презентації.

Лекція 12. Базова модель процесу наукового дослідження.

Пошук інформації у процесі наукової роботи. Етапи пошук інформації для навчальної та наукової діяльності. Групи джерел за змістом і характером подання інформації. Первинна і вторинна інформація. Бібліографічні джерела. Фонди документальних і бібліографічних джерел, що мають бібліотеки, служби наукової інформації, архіви, музеї. Загальнодержавні, спеціальні, публічні, універсальні наукові бібліотеки. Бібліотечні каталоги й картотеки. Електронний пошук наукової інформації. Індекс цитування. Н-індекс, або індекс Гірша. Імпакт-фактор. Міжнародні системи цитування (бібліографічні бази). Пошук наукової інформації в мережі Інтернет. Пошукові системи. Форми обміну науковою інформацією. Соціальні мережі для науковців. Створення нотаток прочитаних джерел інформації. Послідовність проведення теоретичних та експериментальних досліджень. Структурні компоненти теоретичного пізнання: проблема, гіпотеза і теорія. Ідея як основа синтезу знань. Теорія як цілісна система достовірних знань. Наукова новизна: поняття та функції. Ефективність науково-дослідної роботи. Критерії ефективності наукових досліджень. Ефективність науково-дослідної роботи колективу (відділу, кафедри, КБ) й окремого працівника оцінюють по-різному.

Змістовий модуль V. ПРИКЛАДНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лекція 13. Кваліфікаційні роботи: підготовка, оформлення і захист. (4 год.)

Магістерська робота (дисертація) як кваліфікаційне дослідження. Специфічні ознаки магістерської роботи. Процедура підготовки та захист магістерської роботи. Вибір та уточнення теми магістерської роботи, підбір та вивчення літератури. Розробка плану магістерської роботи. Підготовка тексту магістерської роботи та її оформлення. Вступ. Розділи основної частини магістерської роботи. Вимоги до викладу матеріалу. Висновки до магістерської роботи. Список використаної літератури і джерел. Вимоги до оформлення, друку і подання до захисту тексту магістерської роботи. Особливості захисту роботи в Екзаменаційній комісії магістерської роботи. Процедура захисту магістерської роботи. Процедура підготовки та захисту дисертації. Наукова публікація як представлення результатів наукового дослідження. Наукові публікації та їх види: монографія, стаття, автореферат, препринт, тези доповідей, наукова доповідь, збірник наукових праць. Вимоги до наукових публікацій, особливості їх оформлення. Бібліографічний список цитованої літератури. Анотації до наукових публікацій.

Лекція 14. Наукова та методологічна культура як чинник підвищення ефективності наукової діяльності.

Поняття наукової та методологічної культури. Становлення наукової і методологічної культури дослідника. Інновація та її результати. Плюралізм підходів та засобів підвищення ефективності наукової діяльності. Напрями оптимізації науково-дослідницької діяльності та засобів підвищення її ефективності та конкурентоспроможності: професійно-освітні, інноваційні, інформаційно-комунікативні, економічно-матеріального стимулювання та підтримки наукових працівників тощо. Поняття наукового співтовариства та наукової комунікації. Концепція академічної чесності, основні напрями та перспективи її реалізації. Якісно-кількісні трансформації знань. Поняття академічної доброчесності. Форми і вияви академічної нечесності (недоброчесності). Механізми імплементації сучасного світового досвіду у практиці протидії академічній нечесності в умовах функціонування науково-освітніх інституцій

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ПРАВА

Змістовий модуль I. НАУКОЗНАВЧИЙ, ІСТОРИЧНИЙ ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Практичне заняття 1. Вступ до юридичної науки.

План

1. Наукова та практична діяльність як різновиди людської діяльності.
2. Етапи становлення теорії держави і права.
3. Предмет та функції теорії держави і права.
4. Теорія держави і права в системі наук.

Контрольні запитання

1. *Визначення об'єкта та предмета теорії держави і права як науки та навчальної дисципліни (загальне та особливе).*
2. *Основні підходи до розуміння предмету загальнотеоретичної юридичної науки.*
3. *Головні етапи виникнення відчизняної загальнотеоретичної юридичної науки.*
4. *Співвідношення теорії держави і права з базовими юридичними науками.*
5. *Місце загальнотеоретичної юридичної науки у системі юридичного знання.*
6. *Проблеми співвідношення теорії держави і права зі спеціально-юридичними науками.*
7. *Проблеми співвідношення теорії держави і права з політичними науками.*
8. *Проблеми співвідношення теорії держави і права з філософськими науками (у тому числі і з філософією права).*

Практичне заняття 2. Предмет, об'єкт та методологічна основа юридичної науки.

План

1. Об'єкт та предмет юридичної науки.
2. Поняття методології юридичної науки.
3. Принципи наукового пізнання
4. Методи дослідження держави і права.

Контрольні запитання

1. Особливості юридичних наук, як різновиду соціальних наук.
2. Спеціально-юридичні науки, їх особливості. Специфіка об'єктів спеціально-юридичних наук.
3. Основні підходи до розуміння об'єкту юридичних наук.
4. Важливість проблематики, пов'язаної з розумінням об'єктів і предметів юридичних наук.
5. Проблеми та недоліки поділу наукового знання на окремі галузі.
6. Значення методології для системи юридичного знання, та її місце у цій системі.
7. Основні підходи до розуміння методології науки та її складових.
8. Поняття «методологічний принцип», його місце та значення для формування методології юридичного дослідження.
9. Спеціально-юридичні науки та їх методи (загальнотеоретичні проблеми).

Змістовий модуль II. ПРОБЛЕМИ РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВИ, ЇЇ СУТТЄВІСТЬ І ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ.

Практичне заняття 3. Сутність та типологія держави. Суспільство, право, держава: проблеми взаємодії.

План

1. Поняття, необхідність та ознаки держави.
2. Типологія держав.
3. Держава та громадянське суспільство.
4. Громадська думка та право.
5. Держава та право: проблеми співвідношення.

Контрольні запитання

1. Держава: загальне і особливе у різних підходах щодо поняття.
2. Проблеми визначення поняття держави у соціальних науках.
3. Проблеми поняття соціальної сутності і цінності держави.
4. Держава як універсальний політичний інститут.
5. Держава і громадянське суспільство (механізми і моделі взаємодії).
6. Місце і роль держави і права у соціальній регуляції.
7. Проблеми розрізнення і співвідношення суспільства і держави.
8. Проблеми співвідношення влади і суспільства.
9. Місце та роль права у політичній системі суспільства.

Практичне заняття 4. Проблеми розуміння держави як

історичного явища.

План

1. Значення категорії „суспільство” в сучасній політологічній та правовій літературі. Ознаки та структура суспільства. Соціальне регулювання.

2. Влада: поняття, ознаки, суспільне призначення, різновиди. Влада соціально однорідного суспільства. Основні ознаками влади додержавного суспільства. Основне функціональним призначенням влади. Влада додержавного суспільства.

3. Особливості влади соціально неоднорідного суспільства. Суверенність влади.

4. Елементи державної влади. Суб'єкти, об'єкти влади, зміст владних відносин, засоби здійснення та ресурси державної влади.

5. Проблеми співвідношення суспільної і державної влади.

Контрольні запитання

- 1. Державна влада (проблеми розуміння і здійснення).*
- 2. Структура, зміст та особливості державних владовідносин.*
- 3. Відмінність державної влади від інших форм соціальної влади.*
- 4. Специфіка об'єкту державних владовідносин.*
- 5. Державна влада та державний примус: проблема співвідношення.*
- 6. Особливості державної влади в Україні.*
- 7. Підходи до розуміння змісту та соціального призначення державної влади.*
- 8. Правові аспекти реалізації державної влади.*

Практичне заняття 5. Держава та особа: проблеми взаємодії.

План

1. Людина, особа, громадянин: співвідношення понять.
2. Правовий статус як юридична категорія.
3. Права особи в структурі правового статусу.
4. Класифікація правового статусу.
5. Права людини: поняття та структура.
6. Об'єктивне та суб'єктивне право. Поняття юридичного обов'язку.
7. Гарантії прав та свобод людини і громадянина. Механізм захисту прав громадян.

Контрольні запитання

- 1. Право як міра свободи і відповідальності особистості.*
- 2. Теоретичні і практичні проблеми реалізації правового статусу особистості на практиці.*

3. Права і правові (юридичні) обов'язки особистості за українським законодавством.

4. Співвідношення прав і обов'язків особистості (на базі аналізу Конституції України).

5. Динаміка і генеза розвитку правового статусу особистості в українській історії.

6. Різновиди правового статусу особистості, які отримали своє закріплення у чинному законодавстві України.

7. Взаємовідповідальність держави і особи, у контексті доктрини прав людини.

Змістовий модуль III. ПРОБЛЕМИ ПРАВОРОЗУМІННЯ ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ

Практичне заняття 6. Проблеми праворозуміння. Правогенез та онтологія права.

План

1. Проблема праворозуміння. Типи праворозуміння.

2. Основні школи права (природна, історична, психологічна, соціологічна, нормативістська, аналітична, інтегративна).

3. Етапи розвитку вітчизняного праворозуміння упродовж ХХ ст.

4. Право та комунікація. Правогенез. Порядок. Етногенез.

5. Право як цінність.

6. Співвідношення права та закону.

Контрольні запитання

1. Право, як регулятивна основа функціонування політичної системи суспільства.

2. Розуміння права у вітчизняній юридичній науці.

3. Право і інші системи соціальної регуляції (співвідношення з погляду різних типів праворозуміння).

4. Право у системі соціальних норм: плюралізм думок.

5. Право і закон: проблеми їх співвідношення.

6. Правове регулювання і правова дія: проблеми співвідношення.

7. Проблеми взаємодії правосвідомості і права.

8. Проблема співвідношення держави і права в українській юридичній думці.

9. Справедливість як принцип права.

10. Суб'єкти права (загальнотеоретичний аспект).

11. Техніко-юридичні норми і їх роль.

12. Юридичний позитивізм (філософська основа, загальна

характеристика, основні напрями).

Практичне заняття 7. Проблеми юридичної практики.

План

1. Поняття та ознаки юридичної практики. Структура юридичної практики.
2. Поняття юридичної діяльності: об'єкт, суб'єкт, учасники, засоби здійснення юридичних дій, результати.
3. Види та функції юридичної практики.
4. Вдосконалення юридичної практики.

Контрольні запитання

1. Проблеми зміцнення законності і правопорядку у сучасній Україні.
2. Проблеми правотворення (нормотворення) та реалізації його принципів у сучасній Україні (на базі матеріалів періодичної печаті).
3. Нормотворчість: загальнодержавний і регіональний рівні.
4. Правотворчість і законотворчість: проблеми співвідношення.
5. Шляхи та засоби зміцнення законності і правопорядку в українському суспільстві на теперішньому етапі її розвитку.
6. Місце і значення правоохоронних органів для створення оптимального режиму правопорядку і законності у суспільстві (на базі українського законодавства).
7. Проблеми співвідношення законності та доцільності у процесі юридичної практики.

Практичне заняття 8. Засоби правового впливу.

План

1. Правове регулювання як засіб впливу на поведінку людей.
2. Правовий стимул: ознаки та класифікація.
3. Правові обмеження.
4. Пільги та привілеї: співвідношення.
5. Поняття, ознаки та функції правових заохочень. Класифікація заохочень.

Контрольні запитання

1. Інформаційно – психологічний аспект дії суспільних інститутів, у тому числі права.
2. Види правових стимулів та обмежень за українським законодавством..
3. Заохочувальні санкції в українському праві.

4. *Проблеми реалізації інформаційно-психологічних аспектів дії права у сучасних українських умовах.*

5. *Обмеження та державний примус.*

Практичне заняття 9. Проблеми співвідношення держави і права з економічною та політичною системами.

План

1. Роль економіки в генезі права. Позиції щодо проблеми зародження економічних відносин. Теорії залежності права від економічних відносин.

2. Види та риси соціально-економічних систем.

3. Поняття та суб'єкти політичної системи. Теорії політичних систем. Інформаційна теорія політичної системи.

4. Структура та функції політичної системи суспільства.

5. Держава і право в політичній системі суспільства.

Контрольні запитання

1. *Співвідношення держави і економіки в історично різних соціальних системах.*

2. *Власність як економічна і правова категорія.*

3. *Вплив пануючої системи власності на структуру, функції держави, на правові механізми, що мають місце у суспільстві.*

4. *Правова дія на економіку: поняття, форми, тенденції.*

5. *Особливості правової дії на економіку в Україні.*

6. *Значення господарського та цивільного права України для формування економічної системи країни.*

7. *Генеза розуміння місця і ролі держави у політичній системі суспільства*

МОДУЛЬ 2.

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Змістовий модуль IV. ЗАГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практичне заняття 10. Система організації наукової діяльності.

План

1. Наука як соціальний інститут.

2. Етапи становлення науки. Наукові дослідження в Україні.

3. Система наукових знань та її елементи. Наукова діяльність: поняття, види.

4. Суб'єкти наукової та науково-технічної діяльності. Поняття права на авторство на наукові і науково-технічні результати діяльності.
5. Наукова установа: поняття, види.
6. Нормативно-правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності.
7. Управління у сфері наукової і науково-технічної діяльності.
8. НАН України, галузеві академії наук. Заклади вищої освіти.
9. Організація науки за кордоном.
10. Рівні вищої освіти в Україні. Національна рамка кваліфікацій. Система вищої освіти.

Контрольні запитання

1. Система наукових знань.
2. Наукова діяльність, поняття і види.
3. Суб'єкти наукової діяльності.
4. Права й обов'язки суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності.
5. Правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності в Україні.
6. Особливості організації наукової діяльності в Україні та за кордоном.
7. Система наукових ступенів і звань в Україні та за кордоном.

Практичне заняття 11. Структура та логіка наукових досліджень.

План

1. Наукове дослідження, його мета. Класифікація наукових досліджень.
2. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Категоріальний апарат, об'єкт і предмет дослідження.
3. Етапи наукового дослідження.
4. Презентація результатів наукового дослідження.

Контрольні запитання

1. Наукові дослідження: поняття і класифікація.
2. Фундаментальні та прикладні дослідження.
3. Види фінансування наукових досліджень.
4. Категорійний апарат наукових досліджень.
5. Мета наукового дослідження.
6. Основні етапи дослідження.

Практичне заняття 12. Базова модель процесу наукового дослідження.

План

1. Пошук інформації у процесі наукової роботи. Групи джерел за змістом і характером подання інформації. Первинна і вторинна інформація. Бібліографічні джерела.
2. Фонди документальних і бібліографічних джерел.
3. Індокси та міжнародні системи цитування.
4. Пошук наукової інформації в мережі Інтернет. Пошукові системи.
5. Послідовність теоретичних та експериментальних досліджень. Структурні компоненти теоретичного пізнання. Теорія як цілісна система достовірних знань. Наукова новизна.
6. Ефективність науково-дослідної роботи.

Контрольні запитання

1. *Наукова інформація та способи її пошуку.*
2. *Роль пошуку інформації у процесі наукової роботи. Загальна характеристика пошуку інформації.*
3. *Джерела пошуку інформації: класифікацію.*
4. *Джерела первинної та вторинної інформації.*
5. *Електронні засоби пошуку інформації.*
6. *Методологія теоретичних досліджень.*
7. *Ефективність наукових досліджень.*

Змістовий модуль V. ПРИКЛАДНА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Практичне заняття 13. Кваліфікаційні роботи: підготовка, оформлення і захист.

1. Магістерська робота (дисертація) як кваліфікаційне дослідження.
2. Процедура підготовки та захисту дисертації.
3. Наукова публікація як представлення результатів наукового дослідження та їх види. Вимоги до наукових публікацій.
4. Бібліографічний список цитованої літератури.

Контрольні запитання

1. *Охарактеризуйте магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження.*
2. *Проаналізуйте завдання магістерської роботи.*
3. *Проаналізуйте процедуру підготовки і захисту магістерської роботи.*

4. *Поняття, функції та основні види наукової публікації.*
5. *Наукова монографія, поняття, особливості підготовки та її структурні елементи.*
6. *Наукова стаття та правила її написання.*
7. *Тези наукової доповіді та правила їхнього написання.*

Практичне заняття 14. Підготовка наукової доповіді, тез наукової доповіді на вибір студента.

Практичне заняття 15. Наукова та методологічна культура як чинник підвищення ефективності наукової діяльності.

План

1. Наукова та методологічна культура.
2. Плюралізм підходів та засобів підвищення ефективності наукової діяльності.
3. Поняття наукового співтовариства та наукової комунікації.
4. Поняття академічної доброчесності. Форми і вияви академічної нечесності (недоброчесності).

Контрольні запитання

1. *Зміст поняття методологічна культура вченого.*
2. *Співвідношення методологічної культури і загальної інтелектуальної культури особистості.*
3. *Роль і значення наукової та методологічної культури дослідника для розвитку науки.*
4. *Розкрийте суть інноваційної спрямованості сучасних наукових досліджень.*
5. *Зміст поняття наукове співтовариство: специфіка його функціонування, основні типи наукової комунікації.*
6. *Причини складності впровадження академічної чесності у вітчизняну наукову практику.*
7. *Основні шляхи оптимізації науково-дослідницької діяльності та засоби підвищення її ефективності і конкурентоспроможності.*

ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Індивідуальне завдання підлягає захисту Студентом на заняттях, які призначаються додатково.

Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Зокрема, Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг від 18 до 24 сторінок А4 тексту (кегель Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, дидактичного проєкту, презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально.

Література, що рекомендується для виконання індивідуального завдання, наведена у цій робочій програмі, а в електронному вигляді вона розміщена на Освітньому сайті КНУБА, на сторінці кафедри.

Також як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь Студента у міжнародній або всеукраїнській науковій конференції з публікацією у її матеріалах тез виступу (доповіді) на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до початку сесії. Викладач має право вимагати від Студента доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає встановленим вимогам.

Тематика індивідуальних завдань та контрольних робіт

1. Етапи становлення теорії держави і права та залежність від різновиду правової системи.
2. Визнання юридичної науки як єдиної науки про право та державу.
3. Поняття методології юридичної науки та її значення.
4. Класифікація методів дослідження держави і права. Різноманітність підходів до класифікації методів дослідження.
5. Поняття, необхідність та різновиди типології держави.
6. Поняття держави: різноманітність існуючих визначень та єдність сутності.
7. Діалектика взаємодії громадянського суспільства та держави.
8. Поєднання соціальної та правової держави.

9. Громадська думка та право. Вплив громадської думки на право.
10. Поняття та структура суспільства. Функціонування держави в межах суспільства.
11. Політична влада: її суб'єкти та завдання.
12. Особливості державної влади. Елементи державної влади.
13. Проблеми співвідношення суспільної і державної влади.
14. Проблеми співвідношення державної та політичної влади.
15. Правовий статус як юридична категорія. Природа, структура та зміст правового статусу.
16. Практичне значення категорії правовий статус.
17. Становлення та розвиток прав людини. Обмеження влади держави правами людини.
18. Гарантії прав та свобод людини і громадянина.
19. Типи праворозуміння. Проблема праворозуміння.
20. Етапи розвитку вітчизняного праворозуміння упродовж ХХ ст.
21. Право як культурна цінність. Погляди на характеристику цінності права.
22. Поняття та ознаки юридичної практики. Риси юридичної практики.
23. Види юридичної практики.
24. Правове регулювання як засіб впливу на поведінку людей. Призначенням правових засобів.
25. Роль економіки в генезі права. Теорії залежності права від економічних відносин.
26. Наука як соціальний інститут.
27. Характеристика системи наукових знань.
28. Наукова і практична діяльність спільні і відмінні риси.
29. Види наукової діяльності.
30. Суб'єкти наукової діяльності.
31. Права й обов'язки суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності.
32. Правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності в Україні.
33. Особливості організації наукової діяльності в Україні та закордоном.
34. Організація наукової діяльності.
35. Співвідношення системи наукових ступенів і звань в Україні та закордоном.
36. Поняття та класифікація наукових досліджень.
37. Фундаментальні та прикладні дослідження.
38. Види фінансування наукових досліджень ви знаєте.
39. Категорійний апарат наукових досліджень.

40. Мета і завдання наукового дослідження.
41. Основні етапи дослідження.
42. Наукова інформація, засоби її пошуку у процесі наукової роботи.
43. Джерела первинної та вторинної інформації.
44. Методологія теоретичних досліджень.
45. Магістерська робота як кваліфікаційне дослідження.
46. Поняття, функції та основні види наукової публікації.
47. Методологічна культура і загальна інтелектуальна культура особистості: співвідношення.
48. Роль і значення наукової та методологічної культури дослідника для розвитку науки.
49. Наукове співтовариство, специфіка його функціонування.
50. Шляхи оптимізації науково-дослідницької діяльності та засоби підвищення її ефективності та конкурентоспроможності.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Загальне оцінювання здійснюється через вимірювання результатів навчання у формі проміжного (модульного) та підсумкового контролю (іспит, захист індивідуальної роботи тощо) відповідно до вимог зовнішньої та внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти.

Політика щодо академічної доброчесності

Тексти індивідуальних завдань (у т.ч. у разі, коли вони виконуються у формі презентацій або в інших формах) можуть перевірятись на плагіат. Для цілей захисту індивідуального завдання оригінальність тексту має складати не менше 70%. Виключення становлять випадки зарахування публікацій Здобувачів у матеріалах наукових конференціях та інших наукових збірниках, які вже пройшли перевірку на плагіат.

Списування під час тестування та інших опитувань, які проводяться у письмовій формі, заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). У разі виявлення фактів списування з боку здобувача він отримує інше завдання. У разі повторного виявлення призначається додаткове заняття для проходження тестування.

Політика щодо відвідування

Студент, який пропустив аудиторне заняття з поважних причин, має продемонструвати викладачу та надати до деканату факультету документ, який засвідчує ці причини.

За об'єктивних причин (хвороба, міжнародне стажування, наукова та науково-практична конференція (круглий стіл) тощо) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Методи контролю

Основні форми участі Студентів у навчальному процесі, що підлягають поточному контролю: виступ на практичних заняттях; доповнення, опонування до виступу, рецензія на виступ; участь у дискусіях; аналіз першоджерел; письмові завдання (тестові, індивідуальні роботи у формі рефератів); та інші письмові роботи, оформлені відповідно до вимог. Кожна тема курсу, що винесена на лекційні та практичні заняття, відпрацьовується Студентами у тій чи іншій формі, наведеній вище. Обов'язкова присутність на лекційних заняттях, активність впродовж семестру, відвідування/відпрацювання усіх аудиторних занять, виконання інших видів робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

При оцінюванні рівня знань Студента аналізу підлягають:

- характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ступінь сформованості уміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних завдань;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- досвід творчої діяльності: уміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, уміння отримувати інформацію з різноманітних джерел (традиційних; спеціальних періодичних видань, ЗМІ, Internet тощо).

Тестове опитування може проводитись за одним або кількома змістовими модулями. В останньому випадку бали, які нараховуються Здобувачу за відповіді на тестові питання, поділяються між змістовими модулями.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи. Позитивна оцінка поточної успішності Здобувачів за відсутності пропущених та невідпрацьованих практичних занять та позитивні оцінки за індивідуальну роботу є підставою для допуску до підсумкової форми контролю. Бали за аудиторну роботу відпрацьовуються у разі пропусків.

Підсумковий контроль здійснюється під час проведення сесії з урахуванням підсумків поточного та модульного контролю. Під час семестрового контролю враховуються результати здачі усіх видів навчальної роботи згідно зі структурою кредитів.

Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит

Поточне оцінювання та самостійна робота					ІЗ	Іспит	Сума
М1		М2					
ЗМ1	ЗМ2	ЗМ3	ЗМ4	ЗМ5			
10	10	10	10	10	30	20	100

Шкала оцінювання індивідуальної роботи

Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії
відмінно	30	відмінне виконання (розкриття теми,

		посилання та цитування сучасних наукових джерел (не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	25	відмінне виконання з незначною кількістю помилок виконання (розкриття теми, посилання та цитування сучасних наукових джерел (більшість з яких не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
добре	22	виконання вище середнього рівня з кількома помилками (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, посилання та цитування сучасних наукових джерел (серед яких є такі, що не старше 2017 року), дотримання норм доброчесності)
	20	виконання з певною кількістю помилок (розкриття теми в межах об'єкту та завдань роботи, наявність посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)
задовільно	18	виконання роботи задовольняє мінімальним критеріям помилок (розкриття теми в основному в межах об'єкту роботи, наявність концептуального апарату роботи, присутність не менше 5 посилань та цитувань наукових джерел, дотримання норм доброчесності)

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
<u>0-34</u>	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Умови допуску до підсумкового контролю

Студенту, який має підсумкову оцінку за дисципліну від 35 до 59 балів, призначається додаткова сесія. В цьому разі він повинен виконати додаткові завдання, визначені викладачем.

Студент, який не виконав вимог робочої програми по змістових модулях, не допускається до складання підсумкового контролю. В цьому разі він повинен виконати визначене викладачем додаткове завдання по змісту відповідних змістових модулів в період між основною та додатковою сесіями.

Студент має право на опротестування результатів контролю (апеляцію). Правила подання та розгляду апеляції визначені внутрішніми документами КНУБА, які розміщені на сайті КНУБА та зміст яких доводиться Студентам до початку вивчення дисципліни.

ПИТАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Порівняльна характеристика наукової та практичної діяльності.
2. Історія виникнення та становлення теорії держави і права .
3. Предмет теорії держави і права: різноманітність поглядів та єдність сутності.
4. Функціональне призначення теорії держави і права.
5. Теорії держави і права в системі наук.
6. Співвідношення категорій об'єкт та предмет юридичної науки.
7. Поняття методології юридичної науки та її значення.
8. Принципи наукового пізнання.
9. Класифікація методів дослідження держави і права.
10. Поняття, необхідність та різновиди типології держави.
11. Поняття та підходи до визначення сутності держави.
12. Поняття держави: різноманітність існуючих визначень та єдність сутності.
13. Держава та громадянське суспільства.
14. Соціальна правова держава.
15. Громадська думка та право.
16. Держава та право: проблеми співвідношення.
17. Держава та особа: проблеми взаємодії.
18. Поняття та структура суспільства. Забезпечення порядку в суспільстві.
19. Влада: поняття, ознаки, різновиди.
20. Влада соціально однорідного суспільства.
21. Особливості влади соціально неоднорідного суспільства
22. Людина, особа, громадянин: співвідношення понять.
23. Правовий статус: поняття і структура.
24. Правовий статус особи і громадянина.
25. Права людини: поняття та структура.
26. Об'єктивне та суб'єктивне право.
27. Поняття юридичного обов'язку.
28. Проблема класифікації прав.
29. Гарантії прав та свобод людини і громадянина.
30. Типи праворозуміння.
31. Основні школи права.
32. Етапи розвитку вітчизняного праворозуміння упродовж ХХ ст.
33. Право та комунікація.
34. Право як цінність.
35. Право та закон.
36. Поняття та ознаки юридичної практики.
37. Структура юридичної практики.

38. Види юридичної практики.
39. Функції юридичної практики.
40. Шлях вдосконалення юридичної практики в Україні.
41. Поняття та види правових стимулів.
42. Правові обмеження.
43. Поняття, ознаки та функції правових пілг.
44. Поняття, ознаки та функції правових заохочень.
45. Роль економіки в генезі права.
46. Види та риси соціально-економічних систем.
47. Поняття та суб'єкти політичної системи.
48. Теорії політичних систем.
49. Структура та функції політичної системи суспільства.
50. Держава і право в політичній системі суспільства.
51. Проаналізуйте науку як соціальний інститут.
52. Охарактеризуйте систему наукових знань.
53. Проаналізуйте наукову діяльність.
54. Види наукової діяльності.
55. З'ясуйте суб'єкти наукової діяльності.
56. Права й обов'язки суб'єктів наукової і науково-технічної діяльності.
57. Проаналізуйте правове регулювання наукової і науково-технічної діяльності в Україні.
58. З'ясуйте особливості організації наукової діяльності в Україні та закордоном.
59. Охарактеризуйте організацію наукової діяльності.
60. Порівняйте систему наукових ступенів і звань в Україні та закордоном.
61. Що ви розумієте під науковими дослідженнями?
62. Як класифікують наукові дослідження?
63. З'ясуйте, що таке фундаментальні та прикладні дослідження.
64. Які види фінансування наукових досліджень ви знаєте?
65. Що ви розумієте під категорійним апаратом наукових досліджень?
66. Охарактеризуйте мету наукового дослідження.
67. Що слід розуміти під науковою проблемою? Наведіть приклади.
68. Опишіть основні етапи дослідження.
69. Як ви уявляєте презентацію вашого дослідження?
70. Охарактеризуйте наукову інформацію та способи її пошуку.
71. Яку роль відіграє пошук інформації у процесі наукової роботи. Подайте загальну характеристику пошуку інформації.

72. З'ясуйте джерела пошуку інформації. Наведіть їхню класифікацію.
73. Проаналізуйте джерела первинної та вторинної інформації.
74. Охарактеризуйте електронні засоби пошуку інформації.
75. Визначте методологію теоретичних досліджень.
76. Проаналізуйте ефективність наукових досліджень.
77. Охарактеризуйте магістерську роботу як кваліфікаційне дослідження.
78. З'ясуйте завдання магістерської роботи.
79. Проаналізуйте процедуру підготовки і захисту магістерської роботи.
80. З'ясуйте поняття, функції та основні види наукової публікації.
81. Що таке наукова монографія?
82. Охарактеризуйте наукову статтю та її структурні елементи.
83. Проаналізуйте тези наукової доповіді та правила їхнього написання.
84. Розкрийте зміст поняття методологічна культура вченого.
85. Як співвідносяться методологічна культура і загальна інтелектуальна культура особистості.
86. Проаналізуйте роль і значення наукової та методологічної культури дослідника для розвитку науки.
87. З'ясуйте, у чому суть інноваційної спрямованості сучасних наукових досліджень.
88. Розкрийте зміст поняття наукове співтовариство і в чому виявляється специфіка його функціонування, з'ясуйте основні типи наукової комунікації.
89. У чому полягає складність упровадження академічної чесності у вітчизняну наукову практику.
90. Виділіть основні, на вашу думку, шляхи оптимізації науководослідницької діяльності та засоби підвищення її ефективності та конкурентоспроможності.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники

Загальна теорія права. Академічний курс: підруч. для студ.-юристів / за ред. д.ра юрид.наук, проф. С.В.Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.

Теорія держави і права. Академічний курс. Підручник. 2-е видання, перероблене і доповнене. Автори підручника: О.В. Зайчук, Н.М. Оніщенко, А.П. Заєць, В.С. Журавський, О.Л.Колпиленко, С.В. Бобровник, Н.М. Пархоменко, Т.І. Тарахонич, Ю.Л. Власов. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.

Теорія держави і права : підручник [Електронний ресурс]/ [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2018. – 416 с. – Режим доступу: <http://surl.li/ibaqi>.

Добронравова І.С. Філософія та методологія науки : підруч. для вищих навч. закладів / Ірина Добронравова, Лідія Сидоренко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 223 с.

Навчальні посібники

Актуальні проблеми теорії держави та права : [навчальний посібник] / [Є. В. Білозьоров, Є. О. Гіда, А. М. Завальний та ін.] ; за заг. ред. Є.О. Гіди. - К.: ФОП О. С. Ліпкан, 2010. – 322 с.

Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень. [текст] : навч. посіб. / Г. О. Бірта, Ю.Г. Бургу – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 142 с.

Машков А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі. – Київ: К.І.С., 2011. – 344 с.

Методологія наукової діяльності : навч. посіб. / Д.В. Чернілевський та ін. ; за ред. Д.В. Чернілевського. – Вид. 3-тє, перероб. – Вінниця, 2012.

Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). – К. : ВПЦ "Київський університет", 2018. – 607 с.

Різун В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: навч. посіб. / В. Різун, Т. Скотникова. – К., 2008.

Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. – К.: КНТ, 2009. – 184 с.

Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. – К. : НАВС, Освіта України, 2017. – 320 с.

Курси лекцій

Кравчук М. В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] . – 3-тє вид., змін. й допов. / М. В. Кравчук (авт.-упоряд.). - Тернопіль : Екон. думка, 2016. – 420 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://surl.li/kkgdp>.

Машков А. Проблеми теорії держави і права. Основи: Курс лекцій – К.: К.І.С., 2008. – 470 с.

Машков, А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі : Курс лекцій - К. : [К.І.С], 2011. - 344 с.

Нормативно-правові акти

Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Про освіту: Закон України від 23.05.1991 р. № 1060-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

Додаткові джерела

Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. 2004.– № 1. – С. 5–9.

Бондар В. Проблеми теоретичної компетентності та методологічної культури дослідників у галузі педагогічних наук / В. Бондар // Вища освіта України. – 2016. – № 3. – С. 18–23.

Броннікова Л.В. Специфіка науки і наукової комунікації в суспільстві початку ХХІ ст. / Л.В. Броннікова // Вісник Національного авіаційного університету: зб. наук. праць. Серія: Філософія. Культурологія. – К., 2012. – С. 31–34. – № 2 (16).

Грига В.Ю. Оцінка стану наукових кадрів України: віковий аспект / В.Ю. Грига, О.С. Вашуленко // Наука та наукознавство. – 2013. – № 1. – С. 38–46.

Гут Д. Болонський процес: вплив реформи вищої освіти на структуру та організацію докторантури в Німеччині / Д. Гут // Вища школа. – 2007. – № 3. – С. 85–94.

Ельбрехт О. Формування наукової культури у майбутніх керівників галузі освіти у процесі магістерської підготовки / О. Ельбрехт // Молодь і ринок. – 2013. – № 3. – С. 29–33.

Зелінська Н.В. Нова модель наукової комунікації і дискурс / Н.В. Зелінська // Стиль і текст: наукове видання. – К., 2003. – Вип. 4. – С. 19–27.

Клочков І.В. Наукова культура як світоглядно-антропологічний ідеал природничих наук у дослідженнях українських учених другої половини ХХ століття / І.В. Клочков // Мультиверсум. Філософський альманах : зб. наук. праць / гол. ред. В.В. Лях. – К., 2003. – Вип. 34. – С. 129–138.

Кравцов В. Теоретичні засади визначення сутності методологічної культури вчителя / В. Кравцов // Рідна школа. – 2007. – № 4. – С. 39–41.

Кравчук М.В. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти): Навчальний посібник .-2-ге вид., змін. й доп. - К.: Професіонал, 2004. – 400 с.

Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / О.В. Крушельницька. – К., 2009.

Лобанова Л. Архітектура наукових ступенів: міжнародна практика і вітчизняна традиція // Вісник НАН України. 2009. – № 1. – С. 42–55.

Меньшов О. Про засади академічної чесності / О. Меньшов // Київський університет. – К., 2015. – Квіт. (№ 4/5). – С. 3.

Методологія та організація наукових досліджень / за ред. А.Є. Конверського. – К., 2010.

Навчання в Німеччині: Інформаційний центр DAAD у Києві. – 2-ге вид. – К., 2012.

Наукова діяльність в Україні за результатами моніторингових досліджень / Т.В. Писаренко, Т.К. Куранда // НТІ-2015. – № 1. – С. 3–9.

Находкін М.Г. Тим, хто торує свій шлях в науку / М.Г. Находкін, А.Г. Науковець, С.М. Рябченко. – К., 2008.

Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. А.Є. Конверського. – К., 2010.

Пілюшенко В.Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Славенко. – К., 2004.

Руденко О.В. Погляд на науку як соціокультурний феномен / О.В. Руденко // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Серія: Філософія. Політологія. – К., 2003. – Вип. 49. – С. 21–24.

Сисоєва С.О. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика : навч. посіб. / С.О. Сисоєва, Т.Є. Кристопчук. – Рівне, 2012.

Сурмін Ю. Майстерня вченого: підруч. для науковця / Ю. Сурмін. – К., 2006. – С. 120–207.

Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підруч. – 3-є вид. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарченко. – К., 2003.

Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня: (метод. поради). – 3-е вид., випр. і доп. / авт.-упоряд. Л.А. Пономаренко. – К., 2007.

Ярошенко Т. Наукова комунікація в цифрову епоху: з точки зору дослідників, видавців, бібліотекарів / Т. Ярошенко, Т. Борисова // Вісник Книжкової палати: наук.-практ. журн. – К., 2015. – № 4 (225). – С. 44–49.

Інформаційні ресурси

Освітній сайт Київського національного університету будівництва і архітектури. Сторінка кафедри політичних наук і права. Дисципліна “Актуальні питання теорії права та методологія наукових досліджень”. URL: <http://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=4337>.

Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua/>.

Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua>.

Офіційний сайт Міжнародної організації праці. URL: <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>.

Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>

Комп’ютерна правова система ЛІГА: ЗАКОН. URL: <https://ips.ligazakon.net/>.

Навчальне видання

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА МЕТОДОЛОГІЯ
НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методичні рекомендації
з підготовки до практичних занять, виконання індивідуальних завдань та
самостійної роботи для студентів магістерського рівня вищої освіти зі
спеціальності 081 «Право»

Укладач:

СЕРДЮК Наталія Аркадіївна

Підписано до друку 16.01.2023 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний. Зам. № 77-413
Умов.-друк. арк. 1,6. Обл.-вид. арк. 1,8.
Тираж 30 прим.

Віддруковано ФО-П Шпак В. Б.
Свідоцтво про державну реєстрацію В02 № 924434 від 11.12.2006 р.
м. Тернопіль, бульвар Просвіти, 6/4. тел. 097 299 38 99.
E-mail: tooums@ukr.net

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7599 від 10.02.2022 р.*